

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі

Карағанды мемлекеттік техникалық университеті

**Бекітемін
Ғылыми кеңес төрағасы,
ректор, ҚР ҰҒА академигі
Ғазалиев А.М.**

«____» _____ 2013 ж.

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША ОҚЫТУ
БАҒДАРЛАМАСЫ (SYLLABUS)**

SIT 2210 «Серпімділік және икемділік теориясы» пәні

MK 8 «Механикалық қасиеттері» модулі

5B071000 «Материалтану және жаңа материалдар технологиясы»
мамандығы

Машина жасау факультеті

Жоғары математика және механика кафедрасы

2013

Алғыс сөз

Студентке арналған пән бойынша оқыту бағдарламасы (syllabus) т.ғ.к., доцент
Даникина Т.С. әзірленген

«Жоғары математика және механика» кафедрасы мәжілісінде талқыланды

«_____» 2013 ж. № _____ хаттама
Кафедра менгерушісі _____ Тутанов С.К. «_____» 2013 ж.

Инновациялық Технологиялар Факультетіне әдістемелік кеңесі мақұлданады
«_____» 2013 ж. № _____ хаттама
Төраға _____ Капжапарова Д.У. «_____» 2013 ж.

НТМ кафедрасымен келісілді

Кафедра менгерушісі _____ Куликов В.Ю. «_____» 2013 ж.

АТҚ кафедрасымен келісілді

Кафедра менгерушісі _____ Коккоз М.М. «_____» 2013 ж.

Оқытушы туралы мәліметтер және байланыс ақпарат

Аты-жөні Даникина Тиштық Сарқытбековна

Ғылыми дәрежесі, өтініші, лауазымы т.ғ.к., доцент

Механика кафедрасы ҚарМТУ –дың 1 корпусында (Бейбітшілік Бульвары, 56) орналасқан, 101 аудиторияда, байланыс телефоны 56-59-32 қос. 2041

Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	Кредиттер саны	ECTS	Сабактардың түрі					СӘЖ сағаттар саны	Жалпы сағаттар саны	Бақылау түрі			
			Қосылған сағаттар саны			ОСӨЖ сағаттарының саны	Барлығы сағаттар саны						
			лекциялар	Практикалық сабактар	Зертханалық сабактар								
4	3	5	30	15	-	45	90	45	135	Курстық жұмыс			

Пәннің сипаттамасы

«Серпімділік және икемділік теориясы» пәні базалық пәндер цикліне (таңдау бойынша компонент) кіреді, қатты денелердің кернеулі және деформацияланған күйін жалпы тұргыдан жан-жақты зерттейтін пәндердің жиынын құратын деформацияланатын қатты денелер механикасының негізгі салаларының бірі. Пәннің теориялық аппараты мен есептеу әдістері әр түрлі міндет атқаратын конструкцияларды, қазіргі заман талабына сәйкес, техникада пайдаланылатын сан алуан конструкциялық материалдардың қасиеттерінің ерекшеліктеріне тән есептеулер жүргізуде кеңінен қолданылады. Серпімділік және пластикалық теориясын зерделеп, теориялық аппараты мен есептеу әдістерін игерудің 5B071000 «Материалтану және жана материалдар технологиясы» мамандығы бойынша бакалаврлар дайындауда маңызы зор болып табылады.

Пәннің мақсаты

«Серпімділік және икемділік теориясы» пәні зерделеу студенттердің серпімді, серпімді-пластикалық, пластикалық қатты денелердің кернеулі және деформацияланған күйлерін зерттеу бойынша теориялық тұрғыдан білім алу және жалпы теорияны іс жүзінде нақты есептер шығаруға қолдана білуді үйрену мақсатын алға қояды.

Пәннің міндеттері

Пәннің міндеттері келесідей: курсын теориялық негіздерін және әр түрлі сыртқы әсер жағдайларында серпімді, серпімді пластикалық, пластикалық

қатты денелер үшін негізгі тендеулерді шешу әдістерін материалдардың механикалық қасиеттерімен тығыз байланыста қарастырып, білім игеру.

«Серпімділік және икемділік теориясы» пәнін зерделеу нәтижесінде студенттердің:

- нақты машина бөлшектері және конструкция элементтерін есептеуде қолданылатын қатты денелер модельдері;
- конструкциялық материалдардың қасиеттерін жан-жақты қарастырып, олардың кернеулі және деформацияланған күйлерін жалпы тұрғыдан зерттеу әдістері;
- зерттеу нәтижелерін конструкция элементтерінің беріктігін, қатаандығын және орнықтылығын бағалау үшін қолдану;
- материалдардың жылыштауы туралы түсініктері болу керек;
- курстың кернеулер теориясына, деформациялар теориясына, серпімді, серпімді-пластикалық, пластикалық материалдар үшін кернеулер мен деформациялар арасындағы байланыстарды сипаттайтын физикалық зандыштықтарына, негізгі тендеулеріне, оларды шешуге, жазық есептер мен температуралық есептерге, материалдардың бір механикалық күйден екінші күйге өту шарттарын анықтауға арналған бөлімдерін білуі керек;
- серпімділік және пластикалық теориясының негізгі тендеулерін талдауды, оларды материалдарының қасиеттеріне сай қатты денелердің кернеулі және деформацияланған күйлерін бағалауды істей алу керек;
- түрлі сыртқы әсерден материалдардың серпімді және серпімді-пластикалық деформациялану кезеңдерінде кернеулі және деформацияланған күйлерін зерттеудің практикалық дағдыларын иеленуі керек.

Айрықша деректемелер

Берілген пәнді оқу үшін келесі пәндерді (бөлімдерді (тақырыптарды) көрсетумен) менгеру қажет:

Пән	Бөлімдердің (тақырыптардың) атауы
1. Математика 1	Сызықтық алгебра, векторлық алгебра және аналитикалық геометрия. Математикалық анализ. Дифференциалды және интегралды есептеулер. Функцияларды дифференциалдау.
2. Математика 2	Анықталмаған және анықталған интегралдар. Қатарлар теориясы. Дифференциалды және интегралды тендеулер.
3. Сызба геометриясы	Вектордың өске және жазықтық проекциясы. Геометриялық кескіндер салу. Проекциялық сызу.
4. Физика I, II	Механика. Тұтас орта механикасының элементтері.

Тұрақты деректемелер

«Серпімділік және икемділік теориясы» пәнін зерделеу кезінде алынған білімдер: «Материалдардың физикалық қасиеттері»; «Материалдарды таңдау әдістемесі »; «Металл емес материалдардан жасалған бұйымдарды өндіру»; «Машина бөлшектері» және т.б. пәндерді менгеру барысында қолданылады.

Пәннің тақырыптық жоспары

Бөлімнің, (тақырыптың) атауы	Сабактардың түрлері бойынша еңбек сыйымдылығы, с.				
	лекция лар	Практик алық саб.	Зертх аналы қ саб.	ОСӨЖ	СӨЖ
1. Серпімділік және пластикалық теориясы. Қатты дене статикасы негіздері	2	-	-	3	3
2. Серпімділік теориясы. Қарапайым жүктеу түрлері. Созылу мен сығылу.	2	2	-	6	5
3. Кернеулер теориясы	4	2	-	6	5
4. Деформациялар теориясы	4	2	-	6	5
5. Жалпыланған серпімділік заңы	2	2	-	3	3
6. Серпімділік теориясының негізгі теңдеулері	2	-	-	3	3
7. Серпімділік теориясының жазық есептері	2	2	-	3	3
8. Серпімділік теориясының температуралық есептері	2	1	-	3	3
9. Материалдардың шектік күйі критерийлері	2	-	-	3	3
10. Пластикалық теориясы. Пластикалық теориясының негізгі тәуелділіктері	4	-	-	3	4
11. Пластикалық теориясының негізгі теңдеулері. Пластикалық теориясының қарапайым есептері	2	4	-	3	4
12. Жылыштау теориясы негіздері	2	-	-	3	4
БАРЛЫҒЫ:	30	15	-	45	45

Практикалық сабактардың тізімі

1. Қарапайым жүктеу. Созылу мен сығылу.
2. Кернеулер теориясы.
3. Деформациялар теориясы.
4. Жалпылаған серпімділік заңы.
5. Серпімділік теориясының декарт координаттарындағы жазық есептері.
6. Серпімділік теориясының температуралық есептері.
7. Пластикалық теориясының негізгі теңдеулері. Пластикалық теориясының қарапайым есептері.

Курстық жұмыстың тақырыбы

1. Курстық жұмыс: «Дене нүктесіндегі кернеулі және деформацияланған күйлерді зерттеу»

Оқытушымен студенттің өздік жұмысының тақырыптық жоспары

ОСӨЖ тақырыбының атауы	Сабактың мақсаты	Сабактың түрі	Тапсырманың мазмұны	Ұсыныла тын әдебиет
1-тақырып. Серпімділік және икемділік теориясы. Катты дене статика негіздері.	Тақырып бойынша білім терендету, есептер шешу дағдыларын иелену. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Негізгі және қосымша. Әдебиеттерден өз бетімен білім терендетуге үрлену. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша сұрау, жеке есептер шығару. Тақырып және СӨЖ бойынша консультация.	Тепе-тендік тендеулерін қорыту және талдау. Есептер. Есептер.	[8,9] [8,9,12] [12] [8,9]
2-тақырып. Серпімділік теориясы. Қарапайым жүктеу түрлері.	Тақырып бойынша білім терендету, есептер шешу дағдыларын иелену. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен өз бетімен білім нығайтуға жаттығу. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша сұрау, жеке есептер шығару. КЖ беру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	Ығысу, бұралу және илу теорияларын оқып білу. Есептер. Есептер.	[5-7] [4,6], [7,12] [12] [10] [1,10]
3-тақырып. Кернеулер теориясы.	Тақырып бойынша білім терендету,	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау	Негізгі тендеулерді қорыту.	[1,2]

	есептер шешу дағдыларын дамыту. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	және шығару. Тақырып бойынша сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	Есептер. КЖ (п.1-п.3) КЖ (п.4-п.8)	[1,5,10] [1,10,11] [1,10]
4-тақырып. Деформациялар теориясы.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын дамыту. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	Негізгі теңдеулерді қорыту. Есептер. КЖ (п.4-п.8) КЖ (п.1-п.8)	[1,2] [4,5] [1,5,10] [1,10,11] [10]
5-тақырып. Жалпыланған серпімділік заңы.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын дамыту. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	Серпімділік заңы. Жалпы және жеке жағдайлар. Есептер. КЖ (п.1-п.8) КЖ (п.9-п.11)	[1,2] [4,5] [3,10] [1,10] [10]
6-тақырып. Серпімділік теориясының негізгі теңдеулері.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын иелену. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	Серпімділік теориясының негізгі теңдеулерін талдау. Есептер. КЖ (п.9-п.11) КЖ (п.1-п.11)	[1,2] [4,5] [3] [1,10] [10]
7-тақырып. Серпімділік теориясының жазық есептері.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын дамыту. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	Жазық есептердің негізгі теңдеулерін талдау. Есептер. КЖ (п.1-п.11) КЖ (п.12-п.15)	[1,2] [4,5] [3,5] [1,10] [10]
8-тақырып. Серпімділік теориясының температуралық есептері.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша	Температуралық кернеулерді анықтау. Есептер.	[1, 4] [1,5]

	дамыту. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	КЖ (п.12-п.15) КЖ (п.16-п.18)	[1,10] [10]
9-тақырып. Материалдардың шектік күйі критерийлері.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын иелену. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырып бойынша сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру. Тақырып, СӨЖ, КЖ бойынша консультация.	Материалдардың шектік күйін бағалау. Есептер.	[1,5,7] [3,5,7]
10,11-тақырыптар. Пластикалық теориясының негізгі теңдеулері. Пластикалық теориясының қарапайым есептері.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын дамыту. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырыптар бойынша сұрау, СӨЖ және КЖ тексеру.	Негізгі тәуелдіктер мен теңдеулерді талдау. Есептер. КЖ қорғауға дайындау.	[1,2] [4,5] [1-5] [1-7], [9-11]
12-тақырып. Жылыстау теориясының негіздері.	Тақырып бойынша білім тереңдету, есептер шешу дағдыларын иелену. Тақырыпты игеру деңгейін қадағалау.	Оқу әдебиеттерімен жұмыс. Есептер шешуін талдау және шығару. Тақырыптар бойынша сұрау, СӨЖ тексеру.	Серпімді тұтқыр денелердің модельдері. Реологиялық теңдеулер. Жылыстау теориясының қарапайым есептері. Жылыстау теориясының негізгі түсініктері. Материалдардың сыйықтық жылыстауы.	[1,2] [4,5] [1-4] [1,2,4]

СӨЖ арналған бақылау жұмыстарының тақырыптары

- Байланыстар және олардың реакциялары. Кеңістік және жазық күштер жүйесі әсеріндегі қатты дененің тепе-тендік теңдеулері.
- Сыртқы күштер және оларды топтастыру.

3. Реферат 1. Тақырыбы: «Денелердің ауырлық центри. Біртекті денелердің ауырлық центрін анықтау».
4. Әр түрлі материалдардың созылу, сығылу диаграммаларын салыстыру. Материалдардың қирау түрлері.
5. Реферат 2. Тақырыбы: «Қарапайым жүктеу түрлері: ығысу, бұралу, иілу. Кернеулер мен орын ауыстыруларды анықтау».
6. Әр типті кернеулі күйлерге шолу.
7. Октаэдрлік кернеулер. Кернеулер қарқындылығы.
8. Октаэдрлік деформациялар. Деформациялар қарқындылығы.
9. Реферат 3. Тақырыбы: «Жалпыланған серпімділік заңы. Анизатропты материалдар».
10. Серпімділік теориясының есептерін жуықтап шешу әдістері туралы негізгі мағлұматтар.
11. Тұзу сырғықтың таза иілуі. Қимасы дөңгелек сырғықтың таза бұралуы.
12. Біркелкі таралған күш әсерінен қос тіректі арқалықтың иілуі. Қарапайым шешімдердің дәлдігін бағалау.
13. Қыыс цилиндрдегі температуралық кернеулерді анықтау.
14. Реферат 4. Тақырыбы: «Конструкциялық материалдардың механикалық сипаттамалары».
15. Жазық кернеулі күй жағдайында әр түрлі критерийлер бойынша беріктік шарттары.
16. Деформациялану диаграммаларын қарапайым түрге келтіру.
17. Пластикалық ағу теориясы.
18. Қалың қабырғалы цилиндрдің серпімдіпластикалық күйі.
19. Серпімдітұтқыр денелердің модельдері.
20. Жылыстау теориясының қарапайым есептері.

Студенттердің білімін бағалау белгілері

Пән бойынша қорытынды баға аралық бақылау (60% дейін) және қорытынды аттестаттау (курстық жұмыс қорғау) (40% дейін) бойынша үлгерімнің ең жоғары көрсеткіштерінің сомасы ретінде анықталады және кестеге сәйкес 100% дейін мәнді құрайды.

Әріптік баға бойынша бағалау	Сандық бағалау эквиваленттері	Менгерілген білімдердің проценттік мәні	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
A	4,0	95-100	
A-	3,67	90-94	Өте жақсы
B+	3,33	85-89	
B	3,0	80-84	Жақсы
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	Қанағаттанарлық
D-	1,0	50-54	

F	0	30-49	Қанағаттанарлықсыз
---	---	-------	--------------------

«А» (өте жақсы) деген баға, студент семестр барысында пәннің барлық бағдарламалық сұрақтары бойынша өте жақсы білім көрсеткен, сонымен қатар, өздік жұмыс тақырыптары бойынша жиі аралық білімін тапсырған, оқылатын пән бойынша негізгі бағдарлама бойынша теориялық және қолданбалы сұрақтарды оқуда дербестік көрсете білген жағдайда қойылады.

«А-» (өте жақсы) деген баға негізгі зандар мен процестерді, ұғымдарды, пәннің теориялық сұрақтарын жалпылауға қабілетін өте жақсы менгеруін, аудиториялық және дербес жұмыс бойынша аралық тапсырмалардың жиі тапсырылуын болжайды.

«В+» (жақсы) деген баға, студент пәннің сұрақтары бойынша жақсы және өте жақсы білімдер көрсеткен, семестрлік тапсырмаларды қөбінесе «өте жақсы» және кейбіреулерін «жаксы» бағаларға тапсырған жағдайда қойылады.

«В» (жаксы) деген баға, студент, пәннің нақты тақырыбының негізгі мазмұнын аштын сұрақтары бойынша жақсы және өте жақсы білімдер көрсеткен, семестрлік тапсырмаларды уақытында «өте жақсы» және «жаксы» бағаларға тапсырған жағдайда қойылады.

«В-» (жаксы) деген баға студентке, егер ол аудиториялық қалай болса, дәл солай СӨЖ тақырыптары бойынша пәннің теориялық және қолданбалы сұрақтарына жақсы бағытталады, бірақ семестрде аралық тапсырмаларды жиі тапсыратын және пән бойынша семестрлік тапсырмаларды қайта тапсыру мүмкіндігіне ие болған жағдайда қойылады.

«С+» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабактардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша зейінділік сипаттағы сұрақтарға ие, пәннің жеке модульдарының мазмұнын аша білген, семестрлік тапсырмаларды «жаксы» және «қанағаттанарлық» бағаға тапсырған жағдайда қойылады.

«С» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабактардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша зейінділік сипаттағы сұрақтарға ие, пәннің жеке модульдарының мазмұнын аша білген, семестрлік тапсырмаларды «қанағаттанарлық» бағаға тапсырған жағдайда қойылады.

«С-» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабактардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша жалпы мағлұматтандырылған және нақты тақырыптың шенберінде ғана жеке зандылықтар мен олардың ұғымын түсіндіре алатын жағдайда қойылады.

«D+» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабактардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша семестрлік тапсырмаларды уақытында тапсырмаған және нақты тақырыптың шенберінде ғана жеке зандылықтар мен олардың ұғымын түсіндіре алатын жағдайда қойылады.

«D-» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол семестрлік тапсырмаларды уақытында тапсырмаған және аудиториялық сабактар мен СӨЖ бойынша білімі төмен, сондай-ақ, сабактар босатқан жағдайда қойылады.

«F» (қанағаттанарлықсыз) деген баға студент, СӨЖ және сабактардың түрлері бойынша теориялық және практикалық білімнің төмен деңгейіне де ие емес, сабактарға жиі қатыспайтын және уақытында семестрлік тапсырмаларды тапсырмайтын жағдайда қойылады.

Аралық бақылау оқытудың 7-ші, 14-шы апталарында жүргізіледі және бақылаудың келесі түрлерінен шыға отырып, ұйымдастырылады:

Бақылау түрі	% -тік мәні	Оқытудың академиялық кезеңі, апта															Барлығы, %
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Сабакқа, ОСӨЖ-ге қатысу. Лекция конспектісі	0,4	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	6
Курстық жұмыс орындау	2							*							*		20
Аттестациялық модульдер тапсыру	10							*							*		20
СӨЖ орындау	0,5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		7
Үй жұмыстарын орындау (есептер шығару)	0,5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		7
Барлығы (аттестация бойынша)								30							30		60
Курстық жұмыс қорғау																*	40
Барлығы																	100

Саясат және рәсімдер

«Серпімділік және икемділік теориясы» пәнін оқу кезінде келесі ережелерді сақтауды өтінеміз:

- 1 Сабакқа кешікпей келініз.
- 2 Дәлелді себепсіз сабак босатпаныз, ауырған жағдайда анықтама, ал басқа жағдайларда түсініктеме хат ұсыныныз.
- 3 Студенттің міндетіне барлық сабактарға қатысу кіреді.

4 Пән бойынша оқыту бағдарламасына сәйкес бақылаудың барлық түрлерін мезгілінде тапсырыныз.

5 Жіберілген сабактарды оқытушы белгілеген уақытта қайта тапсырыныз.

6 Сабакта тыныш отырыныз және басқа студенттерді мазаламаңыз. Ұялы телефонды өшіріп тастаңыз.

7 Оқытушыға сабакты сапалы түрде жүргізуге бөгет жасамаңыз.

8 Оқу процесіне белсene қатысыныз.

9 Оқытушыдан сабактан босатуға сұранбаныз, ол заң жүзінде сізді босатуға күкүліс емес. Оқытушыны мұндай ыңғайсыз жағдайға қалдырмаңыз.

10 Оқулықтарды, оку-әдістемелік құралдарын, аспаптарды және кафедра мен университеттің басқа мүліктерін қолдануда ұқыптылық сақтаңыз.

11 Курстардың избен және оқытушылармен сабырлы, ашық, адаптивтік – парасатты азамат болыңыз

Оқу-әдістемелік қамтамасыз етілушілік

Автордың аты-жөні	Оқу-әдістемелік әдебиеттің атауы	Баспа, басылып шығатын күні	Даналар саны	
			кітап хана-да	ка-федра-да
1	2	3	4	5
Негізгі әдебиеттер				
1. Безухов Н.И.	Основы теории упругости, пластичности и ползучести	М.: Высшая школа, 1968.	22	3
2. Жұнісбеков С.	Серпімділік және пластикалық деформация теорияларының негіздері	Алматы; Мектеп, 1986	21	2
3. Безухов Н.И.	Примеры и задачи по теории упругости, пластичности и ползучести	М.: Высшая школа, 1965	14	3
Қосымша әдебиет				
4. Самуль В.И.	Основы теории упругости и пластичности	М.: Высшая школа, 1982.	70	4
5. Филин А.П.	Прикладная механика твердого тела	М.: Наука, 1975.	7	1
6. Үркімбаев М.Ф., Жұнісбеков С.	Материалдар кедергісі	Алматы; Мектеп, 1986.	2	2
7. Феодосьев В.И.	Сопротивление материалов	М.: Наука, 1986	672	5

8. Жолдасбеков Ө.А., Сагитов М.Н.	Теориялық механика	Алматы: Атамұра, 2002.	50	1
9. Тарг С.М.	Краткий курс теорети- ческой механики	М.: Высшая школа, 1986	427	2
10.Даникина Т.С.	«Серпімділік және пластикалық теориясы» бойынша курстық жұмысқа тапсырма және әдістемелік нұсқаулар	Қарағанды: ҚарМТУ, 2012.	-	10
11.Даникина Т.С., Тутанов С.К.	Методические указания к выполнению расчетно- проектировочных работ по курсу «Основы теории упругости и пластиичности».	Караганда: ҚарПТИ, 1990	-	30
12.Даникина Т.С.	Материалдар кедергісінен есептеу- жобалау жұмыстар жинағы.	Қарағанды: ҚарМТУ, 2003	30	20

Пән бойынша тапсырмаларды орындау және тапсыру кестесі

Бақылау түрі	Тапсырманың мақсаты және мазмұны	Ұсынылатын әдебиет	Орындалу ұзактылығы	Бақылау түрі	Тапсыру мерзімі
1	2	3	4	5	6
Курстық жұмысты орындау	КЖ. Дене нұктесіндегі кернеулі және деформацияланған күйлерді зерттеу дағыларына иелену.	[1-7], [10-12]	3-7 апталар (п.1 - п.8) 8-13 апталар (п.9 - п.18)	Ағымда ғы	7-апта 14-апта
СӨЖ және үй тапсырмаларын орындау (1-4-тақы- рыптар)	Серпімділік теориясы негіздері бойынша жеке мәселелерді оқып игеру және есептер шығару	[1], [2], [4-9]	1-5 апталар	Ағымда ғы	1-5- апталар
1- аттестац иялық модуль	Білім тексеру. Бақылау жұмысы.	[1-9]	3 біріккен сағаттар	Аралық	7-апта
СӨЖ және үй тапсырмаларын орындау (1-4-тақы- рыптар)	Серпімділік теориясы негіздері бойынша жеке	[1], [2], [4-7]	6-10 апталар	Ағымда	6-10-

ларын орындау (5-8-тақырыптар)	мәселелерді оқып игерүжәне есептер шығару			ғы	апталар
СӨЖ және үй тапсырмаларын орындау (9-12-тақырыптар)	Пластикалық теориясы негіздері бойынша жеке мәселелерді оқып игеру және есептер шығару	[1], [2], [4-7]	11-14 апталар	Ағымдағы	11-14-апталар
2-аттестациялық модуль	Білім тексеру. Бақылау жұмысы.	[1-7]	3 біріккен сағаттар	Аралық	14-апта
КЖ қорғау	Пән материалының менгерілу деңгейін тексеру	Негізгі және қосымша әдебиеттің жалпы тізімі	0,25 біріккен сағаттар (1 курстық жұмысқа)	Қорытынды	15-апта

Өзін өзі бақылауга арналған сұрақтар

1. Серпімділік және пластикалық теориясында қандай негізгі мәселе карастырылады?
2. Серпімділік дегеніміз және пластикалық дегеніміз не?
3. Конструкция элементтерінің беріктігі деп, қатаңдығы деп және орнықтылығы деп нені айтады?
4. Серпімділік және пластикалық теориясында қатты денелердің қандай модельдері қарастырылады?
5. Кез келген күштердің кеңістік жүйесі әсеріндегі қатты дененің тепе-тендік шарттарын және тепе-тендік теңдеулерін жазыңыз.
6. Кез келген күштердің жазық жүйесі әсеріндегі қатты дененің тепе-тендік шарттарын және тепе-тендік теңдеулерін жазыңыз.
7. Денеге түсіру (берілу) тәсіліне қарай сыртқы күштерді (жүктемені) қалай ажыратады?
8. Ішкі күштер нені сипаттайтыны?
9. Ішкі күштерді қималар тәсілін қолданып анықтау ретін қысқаша баяндаңыз.
10. Жалпы түрде түсірілген күштер жүйесінен қатты денеде қандай ішкі күш факторлары туындаиды?
11. Қарапайым жүктеу түрлерін атап өтіңіз.
12. Нүктедегі (дене қимасындағы) толық, тік және жанама кернеулердің анықтамаларын беріңіз. Бұл кернеулердің нүкте аймағынан бөлініп алынған алаңшаға (ауданшаға) қатысты қалай бағытталатынын көрсетіңіз.
13. Толық кернеуді тік және жанама кернеулерге жіктеуде қандай физикалық мағына бар?
14. Қандай да бір бағытта дene нүктесіндегі салыстырмалы сыйықтық деформация дегеніміз не және ол нені сипаттайтыны?

15. Қандай да бір жазықтықтағы дene нүктесіндегі салыстырмалы бұрыштық деформация (ығысу бұрышы, ығысу) дегеніміз не және ол нені сипаттайты?

16. Нүктенің орын ауыстыру векторы дегеніміз не? Бұл векторды және оның координат осьтеріне параллель i, v, w құраушыларын суретте көрсетіңіз.

17. Сырықтың қандай жүктеу түрі созылу (сығылу) деп аталады?

18. Созылу (сығылу) кезінде сырықтың көлденең қималарында тік кернеу қалай жайылып таралады және неге тең?

19. Сырықтың көлбеу қималарындағы тік және жанама кернеулер қалай анықталады? Сәйкес формулаларды қорытып алыңыз.

20. Сырықтың қандай қималарында ең үлкен тік кернеулер және қандай қималарында ең үлкен жанама кернеулер туындаиды? Олар неге тең?

21. Жанама кернеулердің жұптық заңын тұжырымдаңыз.

22. Созылған сырықтың абсолют ұзаруы неге тең? Салыстырмалы бойлық ε және көлденең ϵ деформациялар қалай анықталады?

23. Материалдың созылу мен сығылу кезінде серпімділік модулі E дегеніміз не? Оның шамасы сырықтың деформациясына қалай ықпал етеді?

24. Созылу (сығылу) кезінде Гук заңын тұжырымдаңыз және оның математикалық өрнегін жазыңыз.

25. Пуассон коэффициенті (көлденең деформация коэффициенті) дегеніміз не және оның мәндері қандай?

26. Созылу және сығылу кезінде сырық нүктелерінің бойлық орын ауыстырлары қалай анықталады? Мысал келтіріңіз.

27. Созылу (сығылу) диаграммасы қандай координаттар жүйесінде тұрғызылады? Аз көміртекті болаттың созылу диаграммасын келтіріңіз. Оның сипатты нүктелеріне сәйкес ординаттарын атаңыз және аймақтарына қысқаша сипаттама беріңіз.

28. Материалдың пропорционалдық шегі, серпімділік шегі, аққыштық (жұмсару) шегі және беріктік шегі дегеніміз не?

29. Қандай шамалар материалдың беріктігін және қандай шамалар пластикалығын сипаттайты?

30. Қандай деформациялар серпімді және қандай деформациялар пластикалық деп аталады?

31. Морт қирау (сыну) дегеніміз және тұтқырлы қирау дегеніміз не?

32. Шартты аққыштық шегі деп нені атайды және ол қандай материалдар үшін анықталады?

33. Сызықты – серпімді және сызықты емес серпімді материалдарын деформациялану $\sigma \sim \epsilon$ диаграммаларын созып көрсетіңіз.

34. Серпімді-пластикалық және пластикалық материалдарын деформациялану $\sigma \sim \epsilon$ диаграммаларын көрсетіңіз.

35. Созылу – сығылу кезінде деформацияның потенциалдық энергиясы қалай анықталады?

36. Деформацияның меншікті потенциалдық энергиясы дегеніміз не? Оны созылу-сығылу кезінде қалай анықтайты?

37. Қауіпсіз (мүмкіндік) кернеу дегеніміз не? Пластикалық және морт материалдар үшін ол қалай анықталады?
38. Созылу – сығылу кезінде беріктік және қатаңдық шарттарын жазыңыз.
39. Таза ығысу кезінде Гук заңы қалай жазылады? Ығысу модулі G қалай анықталады? Таза ығысу кезінде меншікті потенциалдық энергия неге тең?
40. Нұктедегі кернеулі (кернеуленген) күй дегеніміз не?
41. Тік σ және жанама τ кернеулердің қандай бағыттары оң таңбалы деп қабылданады және олар қандай ережелерге сәйкес индекстеледі?
42. Нұктедегі кернеулік күй кернеулердің қандай құраушыларымен сипатталады?
43. Кернеулер тензоры \hat{O}_i нені сипаттайты?
44. Нұктедегі қандай кернеулі күй көлемдік (кеңістіктік, үш өстік), жазық (екі өстік) және сзықтық (бір өстік) кернеулі күй деп аталады? Олардың әрқайсысын кескіндеңіз.
45. Серпімді деңе элементінің дифференциалдық тепе-тендік тендеулері қалай жазылады? Бұл тендеулерді қорытыңыз.
46. Көлемдік кернеулі күй жағдайында жанама кернеулердің жұптық заңы қалай тұжырымдалады?
47. Кез келген нормалі ν көлбеу алаңшадағы толық, тік және жанама кернеулер қандай формулалармен анықталады?
48. Дененің беттік шарттары (статикалық шекаралық шарттар) қалай жазылады және нені сипаттайты?
49. Бас алаңшалардың және бас кернеулердің анықтамаларын беріңіз.
50. Бас кернеулер қандай кубтық (үшінші дәрежелі) тендеуден анықталады?
51. Шешімдері бас кернеулер болатын үшінші дәрежелі тендеудің коэффициенттері қандай шамалар болады және қалай аталады?
52. Бас кернеулер мен бас алаңшалардың орны қалай анықталады?
53. Кернеулер тензорының үшінші инвариантты нөлге тең ($I_3 = 0$) болатын жағдайы қандай кернеулі күйге сәйкес?
54. Кернеулер тензорының екінші және үшінші инварианттары нөлге тең ($I_3 = 0, I_2 = 0$) болатын жағдайы қандай кернеулі күйге сәйкес?
55. Бас кернеулер арқылы деңе нұктесіндегі көлемдік, жазық және сзықтық кернеулі күйлер қалай кескінделеді?
56. Кез келген алаңшадағы тік кернеу σ_ν бас кернеулер $\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3$ арқылы қалай анықталады?
57. Кез келген алаңшадағы жанама кернеу τ_ν бас кернеулер $\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3$ арқылы қалай анықталады?
58. Экстремальды $\tau_{12}, \tau_{23}, \tau_{31}$ жанама кернеулердің шамаларымен олар әсер ететін сәйкес алнашалардың бағыттары қалай анықталады?
59. Ең үлкен жанама кернеу τ_{\max} неге тең және қандай алаңшада (сәйкес алаңшаның бағыттауши косинустарын келтіріңіз) әсер етеді?

60. Қандай алаңшалар октаэдрлік алаңшалар делінеді? Бұл алаңшалардағы кернеулер $\sigma_{i\theta\theta}$ мен $\tau_{i\theta\theta}$ қалай анықталады?

61. Кернеулер қарқындылығы σ_i кернеулер құраушылары $\sigma_x, \sigma_y, \dots, \tau_{zx}$ арқылы және бас кернеулер $\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3$ арқылы қалай анықталады?

62. Жанама кернеулер қарқындылығы τ_i кернеулер құраушылары $\sigma_x, \sigma_y, \dots, \tau_{zx}$ арқылы және бас кернеулер $\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3$ арқылы қалай анықталады?

63. Кернеулер тензоры қандай екі құраушыға жіктеледі?

64. Кернеулердің шарлық тензоры қандай түрде жазылады? Оның компоненттері арқылы сипатталатын кернеулі күйді кескіндеңіз. Кернеулердің шарлық тензорының бірінші инвариантты I_{10} неге тең?

65. Кернеулер девиаторы қандай түрде жазылады? Оның компоненттері арқылы сипатталатын кернеулі күйді кескіндеңіз. Кернеулер девиаторының бірінші және екінші инварианттары I_{1D} мен I_{2D} неге тең?

66. Кернеулердің бағыттаушы тензоры D_i қандай түрде жазылады?

67. Нұктедегі деформацияланған күй дегеніміз не?

68. Қандай сзықтық ε және қандай бұрыштық деформациялар γ он таңбалы деп қабылданады және олар қандай ережелерге сәйкес индектеледі?

69. Көлемдік кернеулі күйдің жалпы жағдайында ығысу бұрыштарының өзара тенденциялары қалай жазылады?

70. Кернеулі және деформацияланған күйлер тәуелділіктерінің арасындағы ұқсастықтың мағынасы неде?

71. Нұктедегі деформацияланған күй деформациялардың қандай құраушыларымен сипатталады?

72. Дене нұктесі маңынан шексіз кіші параллелепипед бөлініп алынған. Оның x өсіне параллель қырларының абсолют ұзаруын және yOz жазықтығында ығысу бұрышын (жеке) көрсетіңіз.

73. Дене нұктесі маңынан шексіз кіші параллелепипед бөлініп алынған. Оның y өсіне параллель қырларының абсолют ұзаруын және xOy жазықтығында ығысу бұрышын (жеке) көрсетіңіз.

74. Дене нұктесі маңынан шексіз кіші параллелепипед бөлініп алынған. Оның z өсіне параллель қырларының абсолют ұзаруын және xOz жазықтығында ығысу бұрышын (жеке) көрсетіңіз.

75. Деформациялар тензоры T_D нені сипаттайтыны?

76. Сзықтық және бұрыштық деформациялар құраушылары орын ауыстыру құраушылары арқылы өрнектеледі? Бұл тәуелділіктерді қорытыңыз.

77. Деформациялардың үзіліссіздік (үйлесімділік) тендеулері қандай түрде жазылады? Бұл тендеулерді қорытыңыз.

78. Деформациялардың алты үйлесімдік тендеулері қандай екі топқа бөлінеді? Бұл топтардың әрқайсысындағы тендеулер нені сипаттайтыны?

79. Деформациялардың үйлесімділік тендеулерінің физикалық мағынасы қандай?

80. Серпімді дене элементінің салыстырмалы көлем өзгеруі қалай анықталады?

81. Кез келген ν бағытындағы сзықтық деформация ε_ν және кез келген $\nu\eta$ жазықтығындағы бұрыштық деформация $\gamma_{\nu\eta}$ қалай анықталады?

82. Деформацияланған күйдің бас өстерінің және бас деформациялардың анықтамаларын беріңіз.

83. Бас деформациялар қандай кубтық (үшінші дәрежелі) тендеуден анықталады?

84. Шешімдері бас деформациялар болатын үшінші дәрежелі тендеудің коэффициенттері қандай шамалар болады және қалай аталады?

85. Деформациялаған күйдің бас өстері және бас деформациялар қалай анықталады?

86. Іғысу бұрыштарының экстремальды шамалары қалай табылады? Ең үлкен ығысу бұрышы неге тең?

87. Октаэдрлік деформациялар ε_{okm} және γ_{okm} қалай анықталады?

88. Деформациялар қарқындылығын ε_i деформациялар құраушылары $\varepsilon_x, \varepsilon_y, \dots, \gamma_{zx}$ арқылы және бас деформациялар $\varepsilon_1, \varepsilon_2, \varepsilon_3$ арқылы өрнектеніз.

89. Іғысу қарқындылығын γ_i деформациялар құраушылары $\varepsilon_x, \varepsilon_y, \dots, \gamma_{zx}$ арқылы және бас деформациялар $\varepsilon_1, \varepsilon_2, \varepsilon_3$ арқылы өрнектеп жазыңыз.

90. Деформациялар тензорын қандай екі құраушыға жіктеуге болады?

91. Деформациялардың шарлық тензоры қандай түрде жазылады? Оның бірінші және екінші инварианттары I_{10}^* мен I_{20}^* неге тең?

92. Деформациялар девиаторы қандай түрде жазылады? Оның бірінші және екінші инварианттары I_{1D}^* мен I_{2D}^* неге тең?

93. Кернеулердің және деформациялардың шарлық тензорлары нені сипаттайтыны?

94. Кернеулердің және деформациялардың девиаторлары нені сипаттайтыны?

95. Деформациялардың бағыттауши тензоры D_D қандай түрде жазылады?

96. Қандай материал изотропты және қандай материал анизотропты делінеді?

97. Изотропты дене үшін жалпыланған серпімділік заңы (Гук заңы) тура түрде қалай жазылады? Сәйкес формуласарды қорытыңыз.

98. Қандай физикалық (серпімділік) тұрақтылар материалдың деформациялануға тән қасиеттерін сипаттайтыны? Олардың ішінде нешеуі тәуелсіз?

99. Изотропты дене үшін жалпыланған серпімділік заңы кері түрде қалай жазылады?

100. Изотропты дене үшін кернеулер қарқындылығы σ_i мен деформациялар қарқындылығы ε_i және жанама кернеулер қарқындылығы τ_i мен ығысу қарқындылығы γ_i тәуелділіктерін жазыңыз.

101. Көлемнің серпімді өзгеру заңы және форманың серпімді өзгеру заңы қалай тұжырымдалады?

102. Көлемдік кернеулі күй жағдайында деформациялардың меншікті потенциалдық энергиясы қалай анықталады және қандай бөліктерге бөлінеді?

103. Деформациялардың меншікті потенциалдық энергиясын кернеулер арқылы өрнектеп жазыңыз.

104. Деформациялардың меншікті потенциалдық энергиясын деформациялар арқылы қалай өрнектеледі?

105. Көлемдік кернеулі күй кезінде көлем өзгерту меншікті потенциалдық энергиясы және форма өзгерту меншікті потенциалдық энергиясы қандай формулалармен анықталады?

106. Серпімділік теориясының негізгі теңдеулері қандай топтарға бөлінеді? Бұл топтарды және олардың әрқайсысындағы негізгі теңдеулерді атап өтіңіз.

107. Серпімділік теориясының есептерінің тұра және кері түрде қойылуы қалай тұжырымдалады? Бұл есептерді шешу тәсілдерін атап өтіңіз.

108. Серпімділік теориясының есептерін орын ауыстырулар арқылы шешу тәртібін қысқаша баяндаңыз.

109. Серпімділік теориясының есептерін кернеулер арқыла шешу тәртібін қысқаша баяндаңыз.

110. Серпімділік теориясының есептерін шығару әдістерін атап өтіңіз.

111. Қандай кернеулі күйді жалпылама жазық кернеулі күй деп атайды? Бұл жағдайда сәйкес кернеулер тензоры мен деформациялар тензоры қалай жазылады?

112. Жазық деформация дегеніміз не? Жазық деформация кезінде кернеулер тензоры мен деформациялар тензоры қалай жазылады?

113. Жазық кернеулі күй жағдайында декарт координаттар жүйесінде негізгі теңдеулерді жазыңыз.

114. Жазық деформация кезінде негізгі теңдеулер қалай жазылады?

115. Жазық есептің екі түрі үшін де қандай теңдеулер ортақ (бірдей) болады?

116. Жазық деформация кезінде жалпыланған серпімділік заңы қандай түрде жазылады? Оның жазық кернеулі күйге сәйкес жалпыланған серпімділік заңынан айырмашылығы қандай?

117. Серпімділік теориясының жазық есептерін шешу үшін қанша белгісіз функцияларды анықтау керек? Бұл функцияларды және оларды анықтау үшін қарастырылатын теңдеулерді атаңыз.

118. Эри кернеулер функциясы $\varphi(x, y)$ арқылы кернеулер қалай өрнектеледі.

119. Декарт координаттар жүйесінде бигармоникалық теңдеу (жазық есеп, көлемдік күштер тұрақты) қандай түрде жазылады? Бұл теңдеуді қорытыңыз.

120. Шекаралық шарттар кернеулер функциясы арқылы қалай өрнектеледі?

121. Жазық есептерді полиномдар арқылы шешу жолын түсіндіріңіз.

122. Тек қана температура әсерінен туындаитын серпімді дене нүктесіндегі деформация компоненттері қалай анықталады? Қандай жағдайда бұл деформацияларға ілесе температуралық кернеулер пайда болмайды?

123. Қандай жағдайда температура өзгеру себебінен қосымша температуралық кернеулер пайда болады?

124. Күштер және температура әсері кезінде деформациялар тензоры мен кернеулер тензоры компоненттерінің арасындағы тәуелділіктер қандай түрде жазылады?

125. Температура сызықтық зандылықпен өзгерген жағдайда қос цилиндр нүктелеріндегі кернеулер қандай формулалармен анықталады? Цилиндр қабырғасының қалындығы бойынша бұл кернеулер қалай таралады?

126. Беріктік және пластикалық критерийлерін (беріктік теорияларын) не үшін қолданады?

127. Эквиваленттік кернеу дегеніміз не?

128. Қандай екі кернеулі күй тең берікті деп аталады?

129. Ең үлкен жанама кернеулер критерийі (үшінші беріктік теориясы) бойынша эквиваленттік кернеудің өрнегін жазыңыз.

130. Форма өзгерту энергиясы критерийі (төртінші беріктік теориясы) бойынша эквиваленттік кернеу қалай анықталады?

131. О. Мордың теориясы бойынша эквиваленттік кернеу қалай анықталады?

132. Пластикалық теориясының негізгі мәселелерін атаңыз.

133. Карапайым жүктеу дегеніміз не? Қандай жүктеуді күрделі жүктеу деп атайды?

134. Қандай деформация активті және қандай деформация пассивті деп аталады?

135. Материалды жүктен босатқан кезде $\sigma \sim \varepsilon$ тәуелділігі қалай сипатталады? Мығымдау дегеніміз не? Баушингер эффекті деп нені атайды?

136. Материалдың «нақты» деформациялану $\sigma \sim \varepsilon$ диаграммасын қандай карапайымдалған $\sigma \sim \varepsilon$ диаграммаларымен жуықтап сипаттауға болады?

137. Беріктенусіз және сызықтық беріктенуі бар $\sigma_i \sim \varepsilon_i$ диаграммаларын сызып көрсетіңіз.

138. Пластикалық деформациялану аймағында Пуассон коэффициентінің мәні неге тең?

139. Сызықтық беріктену қасиеті бар материал үшін серпімді және пластикалық деформациялану аймақтарында σ_i мен ε_i арасындағы тәуелділіктер қандай түрде жазылады?

140. Идеал серпімді – пластикалық материал үшін серпімді және пластикалық деформациялану аймақтарында σ_i мен ε_i арасындағы тәуелділіктер жазыңыз.

141. Деформациялану диаграммасы қисық сызықты (түзу сызықты аралықтары жоқ) пластикалық материал үшін σ_i мен ε_i арасындағы тәуелділік қандай түрде жазылады?

142. Пластикалық шарттар (критерийлер) нені сипаттайды?

143. Треска – Сен – Венан пластикалық шартын жазыңыз.

144. Губер – Мизестің пластикалық шарты қандай түрде жазылады?

145. Кішігірім серпімді-пластикалық деформациялар теориясы қандай үш гипотезага негізделген?

146. Пластикалық теориясының негізгі тендеулерін атап өтіңіз.

147. Кішігірім серпімді-пластикалық теориясының физикалық тендеулерін жазыңыз.
148. Пластикалық ағу теориясының физикалық тендеулері қандай шамалардың араларындағы тәуелділіктерді сипаттайты?
149. Материалдың жылыстауы деп нені атайды? Кернеулер тыныстауы дегеніміз не?
150. Жылыстау қисығының типтік түрін келтіріңіз. Жылыстаудың үш кезеңін сипаттаңыз.
151. Қалыптасқан жылыстау деп қандай деформациялану процесін атайды?
152. Қалыптаспаған жылыстау деп нені атайды?
153. Серпімді зардал және пластикалық зардал дегеніміз не?
154. Тұтқырсерпімді денелердің модельдерін атаңыз. Кельвин моделі қалай кескінделеді?
155. Қалыптасқан жылыстау үшін негізгі тендеулерді атап өтіңіз.
156. Ұзақ мерзімдік беріктік дегеніміз не?
157. Сызықты тұтқырсерпімді материал үшін физикалық заң қандай түрде жазылады?
158. Лездік серпімділік модулі деп және ұзақ мерзімдік серпімділік модулі дегеніміз не?
159. Жылыстау теорияларын (гипотезаларын) не үшін қолданады?
160. Кеңінен таралған жылыстау теорияларын (гипотезаларын) атаңыз.